

Samen onderzoeken in het Soft skills lab

Er is geen school die een leerling enkel op zijn cijfers bij de cognitieve vakken beoordeelt. Een leerling laat meer zien dan die proefwerkprestaties. Er is zoiets als werkhouding, motivatie, zelfregulatie, kritisch denken, het vermogen om te plannen, en andere 'zachte vaardigheden'. In het Soft skills lab verkennen scholen samen nieuwe concepten met als doel deze hanteerbaar te maken.

MAARTEN JISKOOT (CED-GROEP) EN CLAUDY OOMEN

In Utrecht is in oktober het Soft skills lab gestart. In dit lab komen docenten van een aantal scholen van het NUOVO-bestuur samen, bijgestaan door de CED-Groep en de Universiteit Utrecht. Doel is het concept soft skills gezamenlijk te verkennen en praktijkgerichte onderzoeken te doen die bijdragen aan het in beeld brengen of stimuleren van soft skills van leerlingen en docenten op de scholen. Aan

het woord zijn Maarten Jiskoot van de CED-Groep en Claudy Oomen.

Vaardighedenonderwijs

We zien op middelbare scholen in toenemende mate vragen ontstaan omtrent de vaardigheidsontwikkeling van leerlingen. Vraagstukken zoals: Met welke vaardigheden zien wij

onze leerlingen graag de school verlaten? Welke vaardigheden kunnen wij gericht bij leerlingen stimuleren om het eigenaarschap over het eigen leren te vergroten? Op welke vaardigheden doet het vervolgonderwijs en de huidige maatschappij een beroep waarop wij de leerlingen voorbereiden? Interessante vragen waar docenten onderling binnen een professionele leergemeenschap samen onderzoek naar kunnen doen.

Het idee voor een Soft skills lab is ontstaan vanuit vragen van scholen. Alle Utrechtse vo-scholen participeerden in het Utrechtse dataproject. In dat project formuleerden de 'dataprojectteams' onderzoeksvragen en werden bestaande data geanalyseerd om hier antwoord op te geven. De data geven echter niet overal antwoord op. Een vraag als 'Hoe komt het dat de cijfers van onze leerlingen ineens sterk omlaag gaan in de bovenbouw?' kan veel verschillende antwoorden hebben. Een mogelijkheid is dat de manier van cijfers geven aan het einde van de onderbouw afwijkt van die van de bovenbouw. Andere mogelijke verklaringen zijn dat de bovenbouw een beroep doet op andere vaardigheden van leerlingen, of dat de motivatie van leerlingen daar afneemt. Dergelijke verklaringen breng je niet in beeld met de gebruikelijke data. Daar heb je andere methodieken voor nodig.

Verschillende scholen gingen hiermee aan de slag. Bij vmbo-school X11 was de wens om meer grip te krijgen op de werkhouding van leerlingen, niet alleen voor de docenten, maar ook voor de leerlingen zelf. Hoe doe je dat? Men deed daarom samen met Cito een experiment met een nieuw instrument die de 'big five' persoonlijkheidskenmerken van leerlingen in beeld brengt. Bij

Unic startten docenten praktijkgericht onderzoek met als doel het eigenaarschap van leerlingen in beeld te brengen en te vergroten. Op andere scholen ontstonden ook steeds meer vragen rondom soft skills.

Kennis en ervaring delen

In het Soft skills lab wisselen de deelnemers kennis en ervaringen uit. Een van de doelen is het concept 'soft skills' verder verkennen. De term Soft skills is een containerconcept waarin het gaat over allerlei verschillende vaardigheden, die in mindere of meerdere mate een concrete betekenis hebben. Veel van die vaardigheden komen we ook tegen in dat andere containerbegrip: '21st century skills'. Het gaat dan onder andere om kritisch denken, communiceren, samenwerken, ICT-geletterdheid en zelfregulatie. Uit de onderzoeksliteratuur komt ook een begrip als 'conscientiousness' naar voren (waarin meerdere aspecten van werkhouding terugkomen), iets dat volgens wetenschappelijk onderzoek invloed heeft op schoolprestaties. Motivatie en het zelfregulerend vermogen van leerlingen zijn ook vaak onderwerp van gesprek.

Onderzoeksrichtingen

De eerste gesprekken binnen het Soft skills lab hebben geleid tot de volgende onderzoeksrichtingen:

- Het onderzoeken van leerlingmotivatie op Cito voortgangstoetsen.
- Op welke leerlingvaardigheden doen de bestaande methodes veelal een beroep?
- Lesbezoeken gericht op best-practices omtrent vaardigheidsontwikkeling van leerlingen.
- Welke vaardigheden hebben docenten nodig om leerlingen te ondersteunen in hun autonomie?
- Op welke manier brengen wij de vaardigheidsontwikkeling van de leerlingen in beeld?

In het Soft skills lab gaat iedere school aan de slag met zijn eigen praktijkgerichte onderzoek. Scholen kiezen een invalshoek die past bij de vraagstukken waarin zij hun tanden willen zetten. Sommige scholen willen een instrument ontwikkelen om soft skills beter in beeld te brengen, daar past een ontwerponderzoek bij. Andere scholen willen juist aan de slag met interventies in de lessen. Zij kiezen eerder voor lesobservaties of motivatieonderzoek onder leerlingen. De Universiteit Utrecht en de CED-Groep bieden (aanvullende) kennis en onderzoeksbegeleiding. Samen vormen de deelnemers een professionele leergemeenschap, een onderzoekswerkplaats waarbij de onderlinge initiatieven elkaar versterken en waarbij een brug geslagen wordt tussen wetenschap en praktijk.

Inspirerend

Deelnemers binnen het Soft skills lab vormen samen een schooloverstijgende leergemeenschap waarbij vaardigheidsbeheersing centraal staat. Het biedt ze de mogelijkheid om hardop te brainstormen, onderzoek te doen en te pionieren op het gebied van leerling- en docentvaardigheden. Het werkt volgens de deelnemers erg inspirerend. 'Samen krijgen we meer grip op begrippen zoals eigenaarschap, motivatie, zelfregulatie en creativiteit. ●

► Maarten Jiskoot is adviseur bij de CED-groep. Claudy Oomen is verbonden aan de Universiteit van Utrecht.

